

Совет танкистер — бистиң улустуң шынчы оолдары

А. РАДУС-ЗЕНЬКОВИЧ,
инженер-техниктин албанның генерал-майору

Бүгүн бистиң чуртуву Танкистерини хуви демдеген турар. Танк болгаш механикастаан шериглерин өзү чутула ужурудузанын болгаш Ада-чурттуң Улуг дайыны оларын шыгараганга алдар хамаалы, ол ишкан Чепектиң Күштерини куак-танк техника-биле чепсегээрине танк туудуучуларынын алдар хамаалы демдегери-биле бо байырлаады чыл бүрүдө демдегери СССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Чарымы-биле 1946 чылда демдектелген.

Танкистер хуви бо чылым коммунизм туудуучуларынун талазы-биле совет улустун чаа-чаа кайтамчылык чедип-кирешкенин байдалында демдеген турар. Коммунист партиянын болгаш Совет чачын улустуң улутулаагы-биле бистиң чурттуң улустун чоннары бешке беш чыл планын үрүсдерин чедип-кирешкенин доозу турар. Совет экономика чыйгызын чокка хөгжүп, куактара болгаш өртем улам улугу-биле чечектеши, ажылчы чоннарын материалдык чагай байдалы үзүктөл чокка бедиң туурар.

Совет улустун туудуучу тайбың күш-ажылы бистиң Чепектиң Күштериниң идегидиги камгалал турар. Совет улустун шынчы оолдары—бистиң танкистериниң бүгү совет дайнычылар-биле кады Төрөң чурттуң эрге-ажыстарынын камгалалында база-ла серемчелегиди туруп турарлар.

Совет Армиянын куак-танк болгаш механикастаан шеригери дайнычы алдарың оруту эртен. Совет күрүнеңиң камгалалын күчүтүп бижып-биле дугайында партиянын болгаш чазактык могаг чоң сагыш салымшыкынын ачымы-биле куак-танк болгаш механикастаан шериглер кыска хуусаада өзүп, бижыпкан, кургак чер шериглеринин демдегериңиң өң күчүтүп чепсез, Совет Армиянын согужу күжү болу берген.

Баянын Россиянын бодурун танк улуттуп-даа, танкылары-даа чок турган. Ол хирезинде орус чогаалдыкчылар, инженерлер болгаш эртендеринде дегеледе бир дугаара-ла танкыларыны өң баштайгы төлөндүктерин болгаш хевирлерин кылганнар.

Куак-танк шеригери болгаш танк улуттуп чүгө Октардын социалист Улуг революциянын соода хөгүтүп сайыраан. Коммунист партия совет республиканың туудуучуларынын баштайгы хүнеринде өзгөчө-ле чурттуң Чепектиң Күштериниң техника-биле чепсегээрине чүгүп ичкөөтү сайып келген.

Совет Армиянын баштайгы куак машиналарын отрядтары 1918 чылдын февралда-ла Ковок болгаш Нарва чаныга герман империалисттерге улут тулчушкуннарга каршыла.

1919 чылда В. И. Ленинниң айтышканы-биле Иккинжи-Новгородтун Сормов заводунга совет танкыларын кылдып үндүрерин өздөң. Ол чорук Совет Армияга автоматтык отрядтарын тургузарына 1920 чылда кирер арганы берген. Ада-чурттуң танк туудуучулууну ыңчаар өздөң.

Танкыларын чогадып кылдырың дуржулазы чыл келер тууду-на мөөнетчил, дайнычы машиналар кылдып үндүрери калбарган. Оң-биле кады совет куак-танк болгаш механикастаан шеригер сай мидангайым, танкыларын организацианың болгаш дайнычы ажылдаанын дуржулазын мөөнетчил келген.

Буян-танык болгаш механикастаан шеригериниң хөгүлүдөңгүн төгүздүлде онза чутула үе болза, дайны мурунда беш чыл планынын чымыр болган. Ол чылдарда совет танк туудуучулууну күчүтүп үзүтүп суурун ажаллаш, казба-биле хөгжөжөн. Танк улуттуп чиник, орум-мак болгаш аар танкыларын хөбү-биле кылдып үндүрүп келген. Чүгө 1930 чылдан 1939 чылга чедир Совет Армиянын танк паркы 43 катан көвүдөн. 1939 болгаш 1940 чылдарда совет конструкторлар делегейге өң эки дайнычы машиналары—«Т-34» деп аар танкыны болгаш «Т-34» деп орум-мак танкыны чогадып кылганнар, ал танкыларын олунуң күшүтүп куак камгалалын күчүтүп-биле болгаш шимчегер дүргөни-биле дык тааржып күтүшөн.

Танкылар-биле чепсегелешкилден анда Совет Армияда куак-танкы болгаш механикастаан шеригериниң организацианың чык хевирлери туудуучулар, оларын дайнычы суу-биле ажылдаарынын өртем теорияны ажаллап кылдырган. Инертивтик ханыга тусай-даа хөдөлдөр, шериглериниң еске келетери-биле кады хөдөлдөп, дайнычы соругаларын шипирлээр соругалык танк болгаш механикастаан улут каттыжышканына делегейге өң баштай бисте туудуучулар. Танкыстерин билик өртем мергежилдик кадрларын белектээри-биле танк болгаш танк-техниктиң школары, училищелер, о. ишканы куак-танк болгаш механикастаан шеригеринин Академияны тургусулан.

Ада-чурттуң Улуг дайнын өзгөдөрүнө чедир бистиң куак-танк болгаш механикастаан шериглериниң Совет Армияны күчүтүп улагатар дугайында партиянын болгаш чазактык мерген политикамын бола могаг чоң сагыш салымшыкынын ачымында терини черепаң дайнычы машиналарын болгаш танкистерин өң өрөтөңтен кадрларын аларган турган.

Ада-чурттуң Улуг дайнынын чылдырында куак-танк болгаш механикастаан шериглер дайныны алкан тилдегеге дык улуг ролюдуг болган. Совет танкистер бүгү улуг-улуг тулчушкуннарга болгаш дайныдажымшыкка идепкелай ыргып, шериг талазы-биле бедиң библигин болгаш массалык мадырлык чоруну көргүскөнөр.

Ада-чурттуң дайнынын баштайгы үенинде совет танкистер шериглериниң еске келетери-биле кады бижып турушкуннарга болгаш таарычалык улуг алаалары-биле туткара аг-шеригеринин чачыны үзүп, сулардын турган. Бистиң танкистериниң болгаш механикастаан келетерини Москва чогууга—Былкенин, Улоказамас, Можайск болгаш Орел-Тула уламышкынында болган тулчушкуннарга база өң уламчылаан улуг шавар халдашыкыннарга онза шыгарылааннар.

Дайнынын өзгенде гитлериниң армия танкыга болгаш ухар-чүгө сап талазы-биле артык турган бидинери. Иш-чала-даа гитлерлериниң ол артык чорут түр болган.

Коммунист партиянын кыйгырымы-биле совет тылдын мадырлык ажыл-ишчилери Совет Армияга танкылар кылдып үндүрериң улуг-биле көвүдөдөр өң кыска хуусаада чедип алган. Танк улуттуп Совет Эвилелин түр эжелетерген обьектарындан чөн чүкө көжүп алган, 1942 чылдын декабрыда танкылар кылдып үндүрериң дайны мурундагы танкы дегээрге ийн катан көвүдөткөн. 1943 чылдын өзгенде гитлерлериниң танкылары сап талазы-биле артык чорутуу эштедирген турган.

Дайнынын сөөдүгү үш чылдарында бистиң танк улуттуп чүгө бүрүдө ортук-биле 30 муң танкыларын, боду чорутуу артыларын установааларын болгаш куак-машиналарын армияга берип турган. Ол болза, ортумак-биле чылда танкылар кылдып үндүрер талазы-биле Германиядан ийн катан, АКШ-тан бидүн чартык катан, Англиядан алды катан ажык болганы өң.

Танкылар бидүнү үндүрериң көвүдөри-биле кады совет танк туудуучулары танкыларын конструкторлар могаг чокка сайырангайымдык, дайнычы машиналарын чаа хевирлерин тургусулааннар. 1943 чылда, гитлерик команддалык бодунуң «танк» «пантер» болгаш «фердиан» деп танкылары-биле совет шериглерин коругдарын орадылашп турганда, совет танк туудуучулары «Т-34» деп ортумак танкыга асыкын темчээди 85 миллиметр күчүтүп пушканы тургусулап, улам-на күчүтүп танк чепсегелешкенин тургусулааннар, оң соон дары «ИС» деп аар танкыны кылган. Дайнынын чылдарында аар совет танкыларын артылар-биле чепсегелешкенин күчүтүп 540 хуу еске, оң-биле кады куваттык камгалалдык күштөгөн.

Куак-танк техниканы кылдып үндүрериңиң улам-на өскөн чоруту болза, танкылык болгаш механикастаан улуг каттыжымшыкын тургузар арганы, дайнынын мөөнетчилген келетерин сандардыр, буюулар болгаш чылча шавары-биле ханы согушкуннарга ийни шерик келетери-биле кады оларын ажылдаар арганы Дээди кол команддалык берген.

Чаа тургустуунга каттыжымшыкынын ажылдаарынын терини эки үлгерин болза, Сталинград тулчушкуну болган. Уар таарып каршынына ийни шерик келетери-биле кады хөдөлдөрүн тургаш, танкылы болгаш механикастаан каттыжымшыкынын кирген чорук дайнынын 330 муң кижиниң бөдүлүшкенин иштүтү буюуларын болгаш чылча шаварын хандырган. Ол төгүлү тулчушкунга совет танкистер бичээр-даа ажык мадырлык чоруну болгаш шериг талазы-биле бедиң библигин көргүскөнөр.

Бистиң танкистериниң Бүрөк чанынга, оң соонда дайнынын өрө болгаш белгүлөр-харык бөдүлүшкенин чылча шаварына улуг ролюдуг болган.

1944 чылда дайнында улут он чылча планымшыкынын согушкуннарын ботландырада Совет Армиянын операцияларына куак-танк болгаш механикастаан шеригер боттарынын өскөн мергежилни бола катан кайтамчылыгы-биле көргүскөнөр. Дайнынын буюуларын уланаргазы бистиң шериглериниң дайнычы чорутулгаларынын кол формасы болу берген. Коруун-Шевченко, Млжск болгаш Йесм-Кипшев операцияларына совет танкистер чадар шеригер-биле, артылар-биле болгаш ухар-чүгө-биле кады таарычалык хөдөлдөп, ийниги-биле дайнынын 62 дайнычыларын буюуларын болгаш чылча шаварын хандырган.

Совет Армиянын Чөөн Пруссияны шавар халдышыкында болгаш Берлин чачын тулчушкуннарында бистиң танк болгаш механикастаан шериглериниң идепкелай кирешкөнөр. Уран арганын татнызын терини эки ажылапшыпкан, танкистер шеригериниң өске-даа хевирлери-биле дем каттыпшырган алган, дайнынын камгалалынын Фронтуну үзүп-кирип, дайнынын улуг бөдүлүшкенине-

рин буюуларын болгаш оларын улуттаарын хандырган. Совет Армиянын сөөдүгү, шиптириң операцияларында—Берлин дөң тулчушкунга—бистяң 6.300 ажык таарычалык кирешкен.

Ада-чурттуң Улуг дайнында совет танкистериниң мадырлык дайнычы оруу империалист Японияның Квантун армиянын чылча шаварына оларын киржишкени-биле доозулаан. Агаар бодуштуң онза берге байдаларында, япон шериглериниң карак кымы улдуранымшыкынын өйтүрүлүшканын, бистиң танк болгаш механикастаан каттыжымшыкынын өскөнү-биле хуннериниң дургууда 500 ажык километрни тулчушкуннары-биле эртин, Маньчжурияны өргө берген.

Совет танкистериниң эрес-мадырлык чоруну болгаш бистиң танк туудуучуларынын мадырлык күш-ажылын совет улус, партия болгаш чааа бедиң-биле үзүлөт көргөн. Ада-чурттуң Улуг дайнынын чылдарында муң-муң танкистер өрдөндөр болгаш медалдар-биле шаңалган. Буян-танк болгаш механикастаан шериглериниң 1.142 дайнычыларына Совет Эвилелинин Мадыры атты, 16 танкистерге ол бедиң атты ийн далкыр тыныскаан. 9 муң ажык танк туудуучуларын өрдөндөр болгаш медалдар-биле шаңалап, танк үзүлүшкүнү хөбү-лөй улуттуучуларында болгаш танкылар конструкторларына Социалист Күш-ажылдын Мадыры атты тыныскаан.

«Ада-чурттуң Улуг дайнынын чылдырында Совет Армиянын куак-танк болгаш механикастаан шериглери фашисттер Германияны болгаш империалист Японияны чылча шаварынын хөдөөң шыгарган ролю ойнаан. Совет танкистер тулчушкуннарынын шөлдөригө өдүк чок эрес-мадырлык көргүскөн болгаш Төрөң чурттуң мурунга хүлээлгени алдарыны-биле күтүскөн» деп 1946 чылда И. В. Сталин бижкөн.

Танк улуттуп чүгө, хөрөөжөн ажыл-ишчилери, конструкторлар болгаш инженерлер дайны үенин берге байдаларында бистиң куак-танк болгаш механикастаан шериглериниң бирги чергениң танкылары болгаш боду чорутуу артылар-биле хандырганнар.

Бистиң куак-танк болгаш механикастаан шериглериниң чедип-кирешкени Совет Армиянык ийни тилдегелери дег бүгү совет улустун талазында доктаамал чедипкенин ачында, чурттуң көстүп көрөөң мораль-политиктиг чачысы эвизин бола партияны болгаш чазакты догандыр совет улустун сыры каттыжымшыкынын ачында, Фронтга болгаш тылга совет кижилерин чагай патриоттук эрес мадырлык чорунуң ачымында болтуран арганы болган.

Ада-чурттуң Улуг дайнында бистиң тилдегелериңиң сөрүк кайрычын болгаш организацианың Коммунист партия болган. Ол болза, дайны мурундагы чылдарда чурттуң ичкелай камгалалдык белектелген хандырган, а дайнынын чылдарында совет кижилерин күчү күжендишкенирин чангыс ай кылдыр каттыпшырган болгаш ийни соруглаже улаандырган, бүгү күштерин болгаш аргаларын дайнынын чылча шаварынын хөдөөң чажырганнар.

Совет Эвилели дайны сөөдүгеге үеде коммунист туудуучуларын калбартып, тайбыңа ийнигилик чыйгылы чок ийнич даштык политиканы ботландырып ургучулушкан, оң-биле кады чаа дайның айымын барымдалап көрөйүн берип шыдыас. Чурттуң ичкелай камгалалын бижыжарынын, Совет Чепектиң күштерин күчү-шылдык күштөддөрүндүн дугайында партиянык чазак доктаамал сагыш салымшыкынын илерелди келген болгаш илери-даа турар.

Бистиң үзүлүшкүнү чаа күчүтүп туудуучуларын болгаш совет эртемчи бодамдык чедип-кирешкенин түнелинде Совет Армия амгы үениң чепсез-биле чөгөдөгелген. Куак-танк болгаш механикастаан шериглер чепсек кылдыр танкылары болгаш өске-даа дайнычы машиналары алган, олар боттарынын шынырын талазы-биле Ада-чурттуң Улуг дайнынын үенин чепсезден дык ажып турар.

Совет танкистер тайбың өрөдөгү хунеринде өң байлак дайнычы дуржуламын ажылапшыпкан, боттарында дайнычы болгаш политиктиг билгелери могаг чокка бедиңи, боттарынын дайнычы мергежилди бозоошканын, шеригин чаа техникамын чедип-кирешкенин шандыган турар. Совет дайнычылар тулчушкун бедиң дайнычы белин чорун хандырыпшыпкан, дайнычы болгаш политиктиг белектелген шынырын улам ийни ажыккерин, бүгү составтын политиктиг медресин болгаш серемчеледи бедиңери, дайнычы сагыла-чуртуну болгаш организацинык боттор чорутуу бижыжарынын чедип ал турар.

Боттарынын Төрөң чуртунга, Коммунист партияныга болгаш Совет чазакка кызылар чок бердиген совет танкистер Совет Армиянык дайнычы күчү-шылдык улам ийни бижыжарынын талазы-биле оларын мурунда турар хүндүлү соругаларын алдарыны-биле күтүскөн дөң боттарынын бүгү күштерин салырлар.

Допчу медээлер

1953—1954 аяккы сезонунуң чылында колхозчу ачы бригадалар болгаш күрүгөгө өдүк дужаарына планын ажык күтүскөн. Моң түнелинде Бүгү Эвилелин заготживесере каттыжылгазынын төң конкүр жөригиниң шылканы шунту 573 аяккылардан 109 кижы Тыва областын болган. Ылангыя Баа-Хем районда «Кызыл тул» колхозтуң 10 кижы составын бригадалардан бар кижы 500, үш кижы 400—400, алды кижы 300—300 рубльдин шаңалын алган.

«Тыва алды» трестиниң АТК чозачы Андрей Чумарин 60 чылдык чүгө сөө айларынын иштеди белин 2 тонна ажык кылар чүтүлдү кампап алган. Бокуда бижылатынган «ИС-5» машинамын 30 муң километр маңдыр норманы өң 54559 километр чедирген. Авторезиниң ажылдаар хуусаамы улапканымдан, өш Чумарин бугудуруге 2-муң ажык рубльдин камгаланы берген.

Бур болгаш куруулар черлерини шипкөдүп алырында Чөөн-Хемчик районун колхозтары багай эвес ажылдап турар. Калинин атты колхоз бо чылды 200 ажык гектар куру черлерге чашкан тараанын гектар бүрүздүн 20 центнер дүжүтүп ажалап ан турар. «Бокмуниче» орук колхоз келер чылдың дүжүтүгө 450 гектар ажык куру куруулар шөлдөриң андарып белектөөн.

Улуг-Хем районда Жданов атты колхоз бо чылдың чаа шлонома салып алган. Ону тургузарыга дорган Калмаков, билдирилди Донгул-оол, Арпачор, Машкыроол, Даваа олар өң ажылдааннар. Шлонома сентябрын өзгенден ажылдады кирген.

Ильинка медпунт эргедекчиң эм Сидорова чоңуң кадыкымы дөң асетемдиги ажылдап турар. Ол чүгө эчки дуламачыны күрөп келгеннери хандырып турар эвес, ында «Тилдеге» колхозту бижычаларын, тараажылары болгаш фермаларын малчыларын ургучу эртин, шлононын арыг шевирин доктаамал көрүп турар. Ону колхозчулар хүндүлөп, анаа ийнигилик илерелди турар.

Тес-Хем районда Сталин атты колхозту чылгычызы эш Эренчин ийнигиң мадын өрөдөгүн кымык ажылдап турар. Оң кызылар чылгызын 131 кил, семиз, бо чылды түттүгөн 131 кулушарын эш Эренчин шунтуурун доортуруп алган. Бо чылдың сөө айларында өң 1080 күш-хүн ажылдаан.

Чаа-Хөл районун школар интернаттарында

Чаа-Хөл районун интернаттары эртен чылга бодарга, бо чылды чаа өрөдөгө чылгыча ажи белектелген улапшылааннар. Ийди күрүгө хандырылганга уруулар болгаш өскө уруулар чурттан турарлар. Районда 4 интернат бар. Оларын иштетиде Чаа-Хөл ортумак шлононын интерватны өрөдөгө чылгыча бүгү талазы-биле ажи белектелген. Интернаттын чурттар «көөдери дөңөр орунулар, тумбачалар, стадион, студалар-биле бүрүн хандырылган. Оң ийни өрөдөгө хөдөлдөгө хөбү-биле сынып кылган өң өскө ажылдары-биле шиметинген.

Чаа өрөдөгө чылгыча интернаттарын үзүлгөриңиң өрөдөгө эртелең өрөдөгө эш Толарева, кижилериниң Залетова, Ак-оол, Дронина олар өң ажылдааннар.

Кызымак ажылдакчы

Улуг-Хем районун Ары-Түгүнде «УТБА»-ның 25 чыл өсү сохтоо сөөртүп Ионов Петр Аласарович бодунуң оналык ажылында ак-сетаалак ажылдап турар. Ол, сохтооту төвүндө Иштин-Хем суурга чоңуң хөрөгөл барамнарын болгаш аши-чечкиңиң продукцианын ууу-тедиредей сөөртүп чедирип турар.

Эш Ионов ол суурнуң потчазын дажып, чоңуң содуң сөгүлдериң болгаш чагаа, пероводун ту-ту-ту элдерге чоңуру өйшаанда чедирип турар.

Тудуга шеф

Бай-Тайга районун Төлүт суур Совети 18 кижини «Ден-Терек» колхозтуң тулугу ажылында шефтери-биле чоруткан. Шефтер колхозка барган, чуртталганың өң чылдарынын ханын тургузап берген болгаш 9 тонна ийинде 170 күш-хүн ажылдааннар. Олардан Маинай, Баанда-оол болгаш өскөлер-даа хүн норманы 150—200 хуу чедир күтүскөн турганнар.

Тудујжунуң көргүзүү

Улуг-Хем районда Калинин атты колхозтуң кижилери Т. Хоруг-оол тулугу ажылында 6 чыл ажылдап турар. Ол, бодунуң ажи мергежилге мурчакчы үлгерин көргүзүп, колхозчу бугудурун улам ийни сайырадары дөң кымык ажылдап турар. Чүд дөңсө, өш Хоруг-оол бо арзында 562 өш рамыламы шилдешканын, 207 эскирткери, 27 парталарын, 112 столярдын, 77 сандаларын, ийни-бүрү 16 шифтары кылган болгаш оларын шунтууну буулаан.

Колхозчу Хоруг-оолдуң тулугу ажылында кымыккай үлгерин барымдалап, кымык баштаар чөри чаа бижыжаны берген. Колхозчу өг-буга «Шың» «Тываның амиластары», «Сылдыкчаш» болган районун «Кымык ту» сохурун чачыдып алган төмүчү турар.

СОВЕТ ТЫВАНЫҢ ОН ЧЫЛ ОЮНГА УТКУШТУР

Кызыл хоорайның чаагайжыдылгазында

Совет Тываның он чыл оюнга уткүштүр Кызыл хоорайның Ленин куудучу чаагайжыктың турар. Куудучуңуң улус кылганнар черлерин ужуна үндүр чаагайжыккан. Ам оң машина маннаар черин кылгып турар. Чуртута: Кызылдың Ленин куудучууну чаагайжыктыңа эрелдериниң ажылдап турары. Фото О. Самбий-оолуу.

Социалист чарыштың түнелинде мурнакчылар өзүп турар

Кызылдың аши-чечкем комбинатынын коллектив совет Тываның он чыл оюнга алдар болтуран социалист чарышты калбартыканын түнелинде бугудуге планын кылды 112 хуу, август 11 хуу кылдыр ажык күтүскөн. Хлеб бижырап цех 105 хуу, кондитер цехи 164,4 хуу күтүскөн болгаш күш-ажылдык бугудуругу 10,3 хуу кылдыр бедиңген. Бугудуруге ажи норманы күтүскөн турарлар чок, мурнакчылар 46 кижы чедир өскөн. Оң ийинде эштер К. Тонкин ажык норманын 136 хуу, А. Сырцова, Манокина олар 118 хуу, Е. Жернова 123 хуу, Е. Скряпенко 129 хуу күтүскөнөр, чөк кылгыларын үндүрериң болгаш коллективтин хөбү-иштиң ажылдарына идепкелай ыргып, чылдын чаа турарлар боттарынын үлгерин көргүзүп турарлар.

Хлеб бижырыкчыларынын күш-ажылын чингедир-биле 8 кижы солур ажылдап даган кылар машина болган 3 кижини солур даган шипкери «Шовер» деп машинаны ажылдак кирген.

Хоорайнын чоңуң хлеб-биле үзүтүл чок хандыраын чингедир-биле дүн-хүнде алды тонна хлебти бижырап ийн немедө печамаларын тургусан болгаш хлеб бижы-

А. АНАНЬИН,
хоорайнын аши-чечкем комбинатының директору.

Малдың чыгы кажааларының туудушкуну

Эртин районун «Бокмуниче орук» колхозу ажи агыл-агыл артык кылды улуг малдың чыгы кажааларын тулуп турар. Колхоз бо чылды 35 буюулар келер чылга кажааларын тулуп дооскан болгаш 60 инектер келер 20 метр дурту кажааларын тавааларын тулуп дооскан, ам

кырын, соңгалары, халгаларын кылдып турар. Аңаа К. Чигжит мурунаны күш-ажылын көргүзүп ажи ажылдаан. Тулугу бөүк болза, малдың чыгы кажааларын октябрь 5-те доосар соругаларын салып алган дүжөңшкенин ажылдап турар.

Чөөн-Хемчик районун ийи колхоздарында тудуғ ажылды Социалист чарыш улам калбарган

«Бокмуниче орук» колхозтуң төвү Чөөн-Хемчик районда көрүштүп суураанын бирөөн. Бугудуруге, чурталганы болгаш культура-амылдарын тулугулар улам-на ийниги, Чыра-Бажи өзүлү чаа суур кылдыр калбарып турар. Ол болза, оперативтик тулугуларын, колхозчу бижычаларын чангыс ажи-сетаалак күш-ажылын түнели болу. Тулуг бригадында (тулугчузу эш Санжаап) 63 кижы доктаамал ажылдап турар. Бригаданын келгүнненин оларын мергежилдиниң айлымын ажи улактоктарында тус-бүрү бижылап, бердиген овалдарынын күтүскөдүнү тургучу кылап турар.

Колхозтуң бугудуруге планында көрдүгөн тулугарын совет Тываның он чыл оюну байырлаганына уткуштун доозарын бригада социалист хүдөөлөгөндө ажилкан турган. Ол соругла багай эвес күтүскөдүнү турар. Эртен чылдын чедир туттунмак 21 бажынарын дооспулаан, чаа 18 чуртталга бажынарын ажылдады кирген. Ол ишкан мал фермаларынын 3 ба-

жынарын, 60 буюуларга, 500 койга чаа кажааларын болгаш колхозтуң тараа улар улуг шлономы бола кылдып дооскан.

Туду бо чылды бүрүн доозулаан чаа электери станцияны суурну Ийнигиң лампазы-биле чайынадыр чырдып, колхоз бугудуругезин улам хөдөлдөргө үнели дуганы чедирип турар. Майдан агаеп ажылдаан, электери күжү-биле хөдөлдөр шлонома бо арзында 15560 погонметр манжаларын дилеген, ол бола 10 хөд хөдөдүнүн үш чыла бугудөр ажылында денешер.

Бригаданын тууһу болгаш чутай белектээр эвеноларында хөрөңшөөр шөл келерип, олар 25 муң тууһубун болгаш 15 тонна ажык чутайны кылды үндүргөн. Ол эвеноларын бугудөргө продукцианын шыныры багай эвес боду туураын практика бугудөргө. Бугудуруге, культураны амылдар тулугтарында агыда 7 чуртталга бажынарын октябрь 10-га чедир доозарын бригада хүдөөтөш, ам улам чүтүлдүтүп ажылдап турар.

Улуг сорук киришкени

Чаданада «Искра» колхоз бо чылды 2300 ажык кубометр тулуг кылган чоңуру өйдө белектөөш, бугудуруге планында көрдүгөн объектилер айы-биле тулугу улактоктарында бүрүн өскөн алган. Ол ишкан, 70 кижы составын доктаамал ажылдап турар тулугчулар (бригадир эш Мажаа) кижы бүрүзү белин көргүзүлөр дөң, ажылын темпин, эки шыныры дөң чүтүлдүгүн илерелди турар.

Совет Тываның 10 чыл оюнга алдар болтуран социалист чарыш колхозчу ишчилерин күш-ажылы улам сөрүк килдирип турар. Бугудуруге болгаш культураны амылдар тулугтарында уруулар ажалла

